

УДК 378.011.3-051: 654.197

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІСТЬ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ
ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ТЕЛЕЖУРНАЛІСТІВ
(вища школа)**

Носова К.В.

«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Старобільськ, Україна

У статті розглянуто інтелект у формуванні культури професійного спілкування студентів – майбутніх тележурналістів. Визначено, що навичкам інтелекту сприяло відчуття студентами власної повноцінної суб'єктної позиції в різних видах діяльності, активність і включеність. Це дає відчуття реальної можливості прояву конкретного професійного мислення, інтелектуальної активності, найінтенсивнішого розвитку та прояву якостей, властивих творчій діяльності, тобто вигадку, кмітливість, винахідливість, уміння виявляти сховані проблеми управляти ситуацією зумовило розвиток здатності контролювати свій психоемоційний стан, впливати на стан оточуючих.

Ключові слова: педагогіка, студенти-тележурналісти, вища школа, інтелект, педагогічний процес.

Nosova K. V. Intellectuality in formation culture professional future communication journalist (high school)/ "Lugansk National University Taras Shevchenko", Starobilsk, Ukraine

The article deals with intelligence in the formation of professional communicative culture of students - future broadcasters. Determined that intelligence skills helped students own feeling full of subject positions in various activities, activity and involvement. This gives the feeling of a real opportunity to display specific professional thinking, intellectual activity, and

most intense manifestation of qualities inherent creative activity that is fiction, ingenuity, resourcefulness, ability to detect hidden problems to manage the situation led to the development of the ability to control your psycho-emotional state affect the others

Keywords: pedagogy, student journalist, high school, intelligence, pedagogical process.

Як свідчать положення Закону України «Про освіту» та низка нормативних актів, пріоритетним завданням сьогодення є запровадження освітніх інновацій. Особливо актуальні ці питання під час фахової підготовки майбутніх тележурналістів у системі вищої школи. Суспільство інтегрує у світовий освітній та інформаційний простір, тому вся робота пов'язана з пошуком нових шляхів формування особистості сучасного фахівця. Останнім часом вітчизняна педагогічна наука зазнає значних змін, зокрема впровадження нових форм та методів організації навчальної діяльності [1].

Мета наукової статті полягає у тому, щоб розглянути інтелект у формуванні культури професійного спілкування майбутніх тележурналістів у системі вищої школи.

Аналіз наукових досліджень вітчизняних та закордонних науковців свідчить про те, що роль інтелекту велика, але як у педагогічному процесі активізувати інтелектуальну діяльність студентів - це питання сьогодні актуальне. Деякі науковці пропонують це здійснювати за рахунок підвищення рівня самостійності студентів (у складанні тестів, роботою над ними), формування прийомів вирішення нестандартних задач, при розв'язанні яких були виявлені якості, властиві творчій діяльності [6, с. 166].

Розглянемо інтелект у формуванні культури професійного спілкування студентів – майбутніх тележурналістів. Опануванню навичок інтелекту сприяло відчуття студентами власної повноцінної суб'єктної позиції в різних видах діяльності, а саме активність і включеність. Це дає відчуття реальної можливості прояву конкретного професійного мислення, інтелектуальної активності, найінтенсивнішого розвитку та прояву якостей, властивих творчій діяльності, тобто вигадку, кмітливість, винахідливість, здатність до переформулювань, уміння виявляти сховані проблеми управляти ситуацією зумовило розвиток здатності контролювати не лише свій психоемоційний стан, але й позитивно впливати на стан оточуючих – партнерів по спілкуванню й діяльності – товаришів по навчанню, друзів, співробітників на практиці.

Перші кроки на шляху розвитку інтелекту відбувалися при досить успішних спробах студентів – майбутніх тележурналістів зайнятися самоорганізацією й самоуправлінням власною навчальною діяльністю – формулюванням цілей і завдань, складанням планів, пошуками ресурсів, самостійним прийняттям рішень, самооцінкою виконаної роботи. Далі студенти набували досвіду підвищення професійної компетентності, навичок дослідницької роботи (виконання деяких викладацьких функцій унаслідок делегування повноважень лектора, тренера, дослідника), на рівні навчальних підгруп різних за кількістю учасників і обов'язково змінного складу, на рівні творчих груп, які беруть участь у суспільному житті факультету.

Нарешті, спрямованість методичного компонента процесу навчання (у складі якого ми розглядаємо в єдності методи й форми навчання) забезпечувалася нами в ході формувального експерименту цілеспрямованою селекцією й застосуванням у навчальному процесі комплексу методів і форм навчання, відповідних критерію

максимальної адекватності поставленим завданням формування й розвитку в майбутніх тележурналістів креативності, емоційної стійкості та інтелекту як основних професійно важливих якостей .

В ході формувального експерименту, первинне значення для розвитку креативності мали дві основні форми роботи студентів – індивідуальна робота з викладачами, кураторами й наставниками практики в ході консультацій (визначення характеру й обсягу творчих індивідуальних завдань під час вивчення дисциплін „активу” професійної підготовки та проходження виробничих практик; педагогічна допомога й підтримка у виконанні завдань) і самостійна робота студентів (виконання творчих завдань та їх презентація в групі). Важливу роль у забезпеченні спрямованості на розвиток креативності відіграла участь студентів у навчально - і науково-дослідній роботі (залучення до процесу наукової творчості) – підготовка проектів і написання статей, присвячених проблематиці формування культури професійного спілкування у майбутніх тележурналістів.

У формах групової, індивідуальної й самостійної роботи майбутніх спеціалістів ми реалізували вирішення завдань розвитку емоційної стійкості. Групова форма роботи давала можливість моделювати (відпрацювання ЕС у момент дії емоціогенних чинників) і спостерігати за поведінкою учасників у заданій ситуації, організувати рефлексію студентами власних дій і при необхідності надалі коректувати прояв рівня сформованості емоційної стійкості в індивідуальній роботі з викладачами. Завдання для самостійної роботи передбачали: проведення самоспостережень в обмежених часом рамках і в різних ситуаціях за власним психоемоційним станом; самоаналіз, цілеспрямований пошук і фіксацію в особистих щоденниках ресурсів ЕС; у якості домашніх завдань – складання власної профілактичної

антистресової програми (з подальшим груповим обговоренням) й освоєння психогімнастичних вправ, що підвищують рівень ЕС [5, с. 66].

Активізація інтелектуальної діяльності студентів здійснювалась за рахунок підвищення рівня самостійності студентів (у складанні тестів, роботою над ними), формування прийомів вирішення нестандартних задач, при розв'язанні яких були виявлені якості, властиві творчій діяльності. У процесі активної роботи у студентів формувалося відношення не тільки до об'єкта пізнання, але і до самого себе, що сприяє вихованню соціально активного члена суспільства. Інтелектуальна активність студента виявила свою спрямованість, насамперед, у зв'язку з професійною діяльністю, відносно якої засвоєння знань виступало необхідною умовою. Активне, супроводжуване глибоким інтересом засвоєння знань відбувалось після усвідомлення необхідних професійних потреб. При організації активного навчання між навчальною дисципліною та студентом "міститься" практична професійна діяльність, яка дозволяє усвідомити майбутньому фахівцю значення засвоєваних знань і сформулювати пізнавальні мотиви [4, с. 106-108].

Задля стимулювання інтелектуальної активності студентів на практичних заняттях використовувалися різні прийоми створення проблемних ситуацій. Це сприяло: підводження студентів до суперечності й пропозиція знайти спосіб її розв'язання; виклад різних точок зору на одне і те саме питання; розгляд явища з різних позицій; робити висновки із ситуації, зіставляти факти, узагальнювати, порівнювати; постановка конкретних питань (на обґрунтування, узагальнення, конкретизацію, логіку міркувань); визначення проблемних теоретичних та практичних завдань [2, с. 135].

У процесі проблемного навчання як дидактичної системи використовувалися активні методи навчання: проблемний виклад,

частково- пошуковий чи метод евристичної бесіди, дослідницький метод, метод доцільних задач. Застосування цих методів сприяло розвитку продуктивного мислення, інтелектуальної активності та самостійності студентів. Під час проблемного викладу навчальної інформації постановка проблем посилює увагу студентів, активізує процеси сприйняття й усвідомлення того, що пояснює викладач. Застосовуючи частково-пошуковий метод або метод евристичної бесіди, заздалегідь підготовлюється система запитань, відповідаючи на які, студенти самостійно формулюють нові означення, знаходять спосіб вирішення завдань. Евристичні прийоми в навчальному пізнанні дозволили здійснювати пошук розв'язань поставлених задач із застосуванням не заданої, а своєї системи розумових дій [3, с. 57]. Евристичні способи, прийоми і пов'язані з ними методи розумового моделювання спрямовують творчу активну діяльність студентів у напрямку до самостійного розкриття сутності питання, яке вивчається. Дослідницький метод передбачив самостійний пошук вирішення пізнавального завдання, при цьому сама проблема висувається студентом або її формулює сам викладач, але, так чи інакше, її повинен вирішити студент самостійно. Використання методу доцільних задач означає вивчення теми з постановки завдання, забезпечуючи мотивацію вивчення теоретичного матеріалу, тим самим активізуючи інтелектуальну діяльність [2, с. 126]. Навчальні задачі, навчальний процес і професійна підготовка студентів у достатньо яскравій формі інтенсифікуються у ділових іграх, де моделюються характерні ситуації наукового пошуку чи майбутньої професійної діяльності. Пошуки прийняття рішення за допомогою ігор відпрацьовуються за подібністю до реальної обстановки у стислій і змістовній формі [3, с. 65].

У викладі матеріалу, в дискусіях учасники мають змогу висловлювати особливості свого розуміння предмета вивчення та

власні міркування конструктивні і раціональні форми розв'язання задачі. Стимулюванню інтелектуальної активності студентів сприяла також їхня самостійна навчальна та науково-дослідна діяльність.

Наукова студентська робота як метод самостійного пошуку дозволяє студентам глибше засвоїти науковий матеріал, а також стимулює інтерес до участі у більш глибоких дослідженнях. У процесі такої роботи виявляються схильності студентів до певної сфери діяльності, їх творча обдарованість і формуються навички у самостійному науковому пошуку. Для розвитку інтелекту найефективнішою в ході нашого експерименту була визнана групова робота студентів, яка надала широкі можливості для: моделювання в навчальному процесі ситуацій, що сприяють прояву інтелекту, відпрацювання на навчальному матеріалі, що стосується специфіки культури спілкування тележурналіста, прояв інтелекту у двох основних площинах професійної взаємодії – командоутворення й співпраця з колегами та партнерами; відстеження розстановки учасників групового процесу з погляду займаних ролей і позицій (діагностика ПВЯ); організації швидкого зворотного зв'язку, що надається групою .

Таким чином, ми проаналізували розвиток інтелекту студентів – майбутніх тележурналістів у системі вищої школи: визначили, що для розвитку інтелекту найефективнішою в ході експерименту була визнана групова робота студентів, яка надала нам широкі можливості для: моделювання в навчальному процесі ситуацій, що сприяють прояву інтелекту, відпрацювання на навчальному матеріалі, що стосується специфіки культури спілкування тележурналіста. Перспективу подальших розвідок може скласти дослідження інтелектуальних ситуацій у педагогічному процесі.

Література:

1. *Державна національна програма „Освіта” („Україна XXI століття”).*
2. *Латыпов Н. Минута на размышление. Основы интеллектуального тренинга / Н. Латыпов. – Спб.: Питер, 2005. – 336с.*
3. *Ушаков Д. В. Интеллект: структурно-динамическая теория / Д. В. Ушаков. – М.: Ин-т психологии РАН, 2003. – 354 с.*
4. *Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования / М. А. Холодная. – Томск: Изд-во Том. ун-та ; М.: Барс, 1997. – 392с.*
5. *Gardner H.E. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. Basic book / H. E. Gardner. – 1983.*
6. *Sternberg R. J. The concept of “giftedness”: A pentagonal implicit theory / R. J. Sternberg // The origins and development of high ability. – Chichester: Wiley (Ciba Foundation Symposium).*

References:

1. *Derzhavna natsionalna prohrama „Osvita” („Ukraina XXI stolittia”).*
2. *Latipov N. Mynuta na razmyshlenye. Osnovu yntellektualnoho trenynha / N. Lатыпов. – Spb.: Pyter, 2005. – 336s.*
3. *Ushakov D. V. Yntellekt: strukturno-dynamycheskaia teoryia / D. V. Ushakov. – M.: Yn-t psykholohyy RAN, 2003. – 354 s.*
4. *Kholodnaia M. A. Psykholohyia yntellekta: paradoksy yssledovanyia / M. A. Kholodnaia. – Tomsk: Yzd-vo Tom. un-ta ; M.: Bars, 1997. – 392s.*
5. *Gardner H.E. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. Basic book / H. E. Gardner. – 1983.*
6. *Sternberg R. J. The concept of “giftedness”: A pentagonal implicit theory / R. J. Sternberg // The origins and development of high ability. – Chichester: Wiley (Ciba Foundation Symposium).*